

ПРЕДСТАВНИКИ ОРНІТОФАУНИ ПРИСАДИБНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Луфференко Іван Васильович

студент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Максименко Юлія Вікторівна

кандидат біологічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність теми дослідження пов'язана зі зростанням ролі антропогенного впливу змінених ландшафтів у збереженні біорізноманіття орнітофауни, оскільки присадибні ділянки стають критично важливими резервами для підтримки живлення та гніздування багатьох видів у межах сільськогосподарських територій. Вивчення видового складу в селі Ягодинки (Житомирська область) дозволять не лише зафіксувати сучасний стан місцевої фауни, а й також проаналізувати механізми адаптації птахів до безпосереднього сусідства з людиною.

Ці дані мають стратегічне значення для моніторингу екологічного стану Житомирського Полісся, оскільки стан орнітофауни виступає надійним біоіндикатором екосистеми регіону.

Присадибні території, до складу якого входить село Ягодинки, виступають у ролі унікального антропогенного екотону. Це не просто межа, а функціональний перехідний простір, що зрівнює різкий контраст між закритими лісовими масивами та відкритими агроценозами. Через низьку щільність забудови у поєднанні з фрагментарними природними ландшафтами – зокрема акваторії болота та хвойних насаджень – створюється унікальна екологічна ніша для об'єднання синатропних та типово лісових видів [1]. Безпосередньо у зоні забудови домінують горобець польовий (*Passer montanus*) та ластівка сільська (*Hirundo rustica*), які успішно використовують споруди для гніздування; до мешканців екотону фіксується сорокопуд-жулан (*Lanius collurio*) та зяблик (*Fringilla coelebs*).

Для більш точного аналізу, описові методи обліку є недостатнім для об'єктивної оцінки. Використання інструментарію QGIS дозволяє вийти за межі простого переліку видів через точну координатну прив'язку візуалізувати реальну структуру розселення птахів.

У роботі було поставлено завдання виявити закономірність згідно того, що умови Ягодинки стирають межу між природним лісом та повільною майбутньою урбанізацією. Стабільна присутність лісових видів птахів, таких як синиця чорна (*Periparus ater*) та повзик (*Sitta europaea*) у безпосередній близькості до господарств є головним індикатором того, що такий формат розселення не

руйнує природне середовище, а навпаки, допомагає зберігати лісову фауну в межах антропогенного ландшафту.

Чергування відкритих площ городніх ділянок із фрагментованими масивами рідколісся формує мозаїчну структуру ландшафту, що формує структурно складну екологічну гетерогенність. Така просторова організація середовища сприяє зростання біорізноманіття, оскільки забезпечує різноманітність екологічних умов [2]. Наприклад, наявність відкритий просторів є важливими для живлення жайворонка польового (*Alauda arvensis*), тоді як прилеглі масиви забезпечують гніздові ніші та захист для таких видів як дрізд співочий (*Turdus philomelos*) та вивільга (*Oriolis oriolus*).

Додатковим важливим чинником є наявність дрібних водойм у межах ділянок, зокрема штучних та природних водойм, які виступають як осередки акумуляції біоресурсів. Вони створюють специфічні трофічні умови та розширюють спектр доступних гніздових та кормових ніш.

У контексті орнітофауни, такі ландшафтні особливості зумовлюють підвищення привабливості території для орнітофауни. Присутність навіть невеликих водойм у сільських ландшафтів дозволяє цим видам проникати вглиб населених пунктів, використовую ці місця для живлення, відпочинку та розмноження. Тому навіть трансформовані людиною території можуть виконувати функцію важливих екологічних коридорів для збереження біорізноманіття [3]. Зокрема, зволожені береги приваблюють плиску білу (*Motacilla alba*), очеретянку садову (*Acrocephalus dumetorum*); також подібні ландшафти приваблюють лелеку білого (*Ciconia ciconia*), який використовує вологі ділянки як кормові угіддя.

Проведене дослідження підтверджує, що урбанізовані зміни сільських ландшафтів не обов'язково призводять до зниження біорізноманіття, а можуть відігравати важливу роль у збереженні біоти орнітофауни. Присадибні території села Ягодинки не є екологічно збідненими, а формують сприятливу, складну екологічну структуру, сприятливу для існування птахів.

Таким чином, присадибні ландшафти можуть розглядатися як ефективні елементи підтримки екологічної рівноваги, виконуючи роль перехідної зони.

Список літератури:

1. Ситник О. І. Екотони в дослідженнях зарубіжних науковців: огляд сучасних тенденцій. *Landscape science*. 2025. № 7(1). С. 34–48. URL: <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2025-7-34-48>
2. Global perspectives on birds in agricultural landscapes / R. J. Johnson et al. *Integrating agriculture, conservation and ecotourism: examples from the field*. Washington, DC, 2011. P. 55–140.
3. Wetland suitability and connectivity for trans-saharan migratory waterbirds / R. Merken et al. *Plos one*. 2015. Vol. 10, no. 8. P. e0135445. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0135445>